

BewonersAgenda - De kracht van bewonersinitiatief

10 agendapunten voor een betere samenwerking in steden en dorpen

De toekomst van onze steden en dorpen ligt in de handen van bewoners. Wij zijn de lokale gemeenschap, nu en straks. Met lokale kennis, betrokkenheid en een praktische instelling werken actieve bewoners al sinds jaar en dag aan hun leefomgeving. We zetten ons in voor het welzijn van buurtgenoten, een duurzame buurt, een aantrekkelijke openbare ruimte. We helpen anderen waar dat nodig is en zorgen dat er in de buurt leuke dingen te doen zijn en buurtgenoten elkaar ontmoeten. Soms zijn de initiatieven klein, soms groeien ze langzaam uit tot collectieve sociale ondernemingen, zoals BewonersBedrijven.

Wij zijn daarom blij dat steeds meer mensen de waarde van bewonersinitiatieven zien. Overheid, maatschappelijke organisaties en ook het bedrijfsleven hebben de ogen geopend en zoeken samenwerking. Dat gaat nog niet altijd goed, ook zijn er nog kansen die onbenut blijven. Wij, actieve bewoners, zien tien punten waarop deze samenwerking beter kan; agendapunten die tot stand zijn gekomen met de inbreng van vele actieve bewoners. Met deze BewonersAgenda dagen we onszelf en onze partners uit om er samen voor te zorgen dat de kracht van bewonersinitiatief nog beter tot zijn recht komt!

1. Professionele samenwerking

Professioneel samenwerken gaat over *de manier waarop* je samenwerkt; of je nu vrijwilliger, ambtenaar, bestuurder of werknemer bij een maatschappelijke organisatie bent. Professionele samenwerking tussen overheid of andere organisaties en initiatiefnemers is onmisbaar voor een succesvol bewonersinitiatief. Van beide kanten vraagt dat inspanning. Allereerst betekent het dat je dezelfde taal spreekt en oog en begrip hebt voor elkaars positie en belangen. Het is belangrijk om je in te leven in de ander. Een professionele samenwerking houdt ook in dat je met elkaar omgaat als gelijkwaardige en serieuze partners en dat je betrouwbaar bent. Afspraken worden nagekomen, resultaten worden inzichtelijk gemaakt. Professionaliteit verwachten van de één betekent ook dat je zelf professioneel moet zijn. Wederkerigheid is dus het sleutelwoord.

2. Hou het lokaal

Groenbeheer, welzijnswerk en andere gemeenschapstaken en -voorzieningen worden zo lokaal mogelijk uitgevoerd en beheerd. Buurtorganisaties krijgen voorrang op de gemeente en grote organisaties bij het uitvoeren van deze taken in hun wijk. Dit heeft als voordeel dat de wil en energie van bewoners om zich in te zetten voor de eigen buurt kan worden benut. Dat is goed voor de betrokkenheid bij en de verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving. Ook komt zo de lokale expertise het beste tot zijn recht. Bewoners hebben namelijk de meeste kennis over hun buurt en zijn de spil in lokale sociale netwerken. Omdat er op deze manier wordt gedacht vanuit wat de buurt nodig heeft, wordt lokaal maatwerk geleverd. Initiatieven van bewoners worden gestimuleerd en gemeenschapsgeld kan nuttig worden besteed.

3. Een open overheid

Om met hun initiatief een bijdrage te leveren aan de buurt hebben bewoners informatie nodig: gegevens over hoe het gaat met de buurt, waar de gemeente geld aan besteedt en welke plannen er zijn voor ontwikkelingen in de omgeving.

Gecombineerd met hun eigen lokale kennis en sociale netwerken kunnen bewoners daarmee gericht actie ondernemen of verbetervoorstellen doen. Dit vraagt om een open overheid. Via overheidswebsites kan veel informatie gegeven worden, zoals over begrotingen. Deze informatie moet makkelijk en voor iedereen leesbaar zijn. Digitaal handige bewoners moeten daarnaast toegang hebben tot moeilijkere databestanden. Ook op andere manieren kan de overheid open zijn. Door op bijeenkomsten in gesprek te gaan en open te staan voor ideeën en initiatieven van bewoners.

4. Passende wet- en regelgeving

Wetten en regels zorgen ervoor dat we veilig en prettig samenleven. Ze geven burgers rechten en plichten. Ze bieden ondersteuning aan degenen die dat nodig hebben. Ze zorgen voor gelijke behandeling van mensen en van ondernemingen. Met de groei van bewonersinitiatieven en de overheid die dit stimuleert (de participatiesamenleving), moeten wetten en regels opnieuw bekeken worden, soms knellen ze. We moeten kijken naar het doel van de regel in plaats van bewonersinitiatieven in een hokje te proppen waar ze niet in passen. De manier waarop de regel door de gemeente wordt toegepast en de eisen die worden gesteld voor een vergunning zijn soms niet realistisch. Daarnaast passen bewonersorganisaties, zoals BewonersBedrijven, maar moeilijk in de huidige juridische rechtsvormen. We kunnen leren van de interessante alternatieven die daarvoor in het leven zijn geroepen.

5. Maatschappelijk aanbesteden

De uitvoering van gemeenschapstaken en het beheer van gemeenschapsvoorzieningen wordt door gemeenten vaak uitbesteed aan andere partijen. De procedures daarvoor zijn vastgelegd in aanbestedingsregels. Deze zijn in de loop van de tijd steeds moeilijker geworden. Grote organisaties kennen de weg en voldoen aan de criteria, maar bewoners vaak niet. Sinds kort groeit de aandacht voor maatschappelijk aanbesteden, door sommigen ook wel 'buurtbesteden'

genoemd. Bewoners(organisaties) krijgen niet alleen de kans om initiatieven te ontwikkelen en uit te voeren. Ze kunnen met hun lokale, kleinschalige aanpak en oplossing dé partij zijn voor het uitvoeren van deze taken en het beheer van de voorzieningen in hun buurt. Het maatschappelijk aanbesteden staat nog in de kinderschoenen en moeten we samen verder ontwikkelen. Dat neemt niet weg dat ook op andere manieren, zoals met het overhevelen van overheidsbudgetten, taken gegund kunnen worden aan bewonersinitiatieven.

6. Toegang tot geld

Bewonersinitiatieven zijn niet gratis en aan vrijwillige personele inzet zit een grens. Vooral de opstartfase van een initiatief vraagt financiering, denk aan materialen die moeten worden gekocht of een website die gemaakt moet worden. Ook daarna is voor de uitvoering van activiteiten geld nodig. Initiatieven zijn vaak afhankelijk van subsidies en giften. Met een terugtrekkende overheid is het steeds gebruikelijker dat deze bijdragen op den duur worden stopgezet. Ook bijdragen van particuliere fondsen zijn moeilijk te krijgen en vaak eenmalig. Bewonersinitiatieven moet steeds meer op eigen benen staan. In reactie daarop zien we een groeiend aantal voorbeelden van bewonersinitiatieven die zijn gestart met crowdfunding; bijdragen van bewoners en bedrijven, in geld en in hulp. Ook maatschappelijk aanbesteden en het overhevelen van overheidsbudgetten bieden kansen. Maar er zijn meer kansen om benodigde eenmalige en structurele geldstromen te organiseren. Zo kunnen maatschappelijke investeringsfondsen tegen lage rente leningen verstrekken. Voor zo'n lening is wel een realistisch verdienmodel nodig, waarbij bewonersinitiatieven ook inkomsten kunnen genereren. Winst kan weer geïnvesteerd worden in de wijk.

7. Beschikking over gebouwen

Veel bewonersorganisaties functioneren beter als zij beschikken over een gebouw. Een van de redenen daarvoor is financieel: de verhuur van ruimtes, de bar en de keuken leveren opbrengsten op. Een gebouw is daarmee een belangrijke bron van inkomsten. Het beheer kan soms goedkoper gedaan worden dan door bijvoorbeeld welzijnsorganisaties; door inzet van vrijwilligers of door energiebesparing of -opwekking. Maar er zijn ook andere belangrijke redenen. Met een gebouw krijgt een bewonersorganisatie een gezicht in de buurt. En waar ontmoetingsplek en bewonersorganisatie samensmelten, wint de organisatie aan kracht. Een ontmoetingsplek 'voor en door de buurt' vergroot de betrokkenheid van bewoners.

Gezamenlijk de verantwoordelijkheid dragen voor het gebouw zorgt voor een gevoel van eigenaarschap en stimuleert inzet.

8. Plannen voor de eigen buurt

Wie kennen de eigen buurt beter dan de bewoners ervan? Het antwoord op deze vraag is duidelijk. Door van onderop te denken en bewoners een actieve rol te laten spelen bij de planvorming voor de eigen buurt, zal er meer gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaan. Bewoners moeten ook zelf het initiatief kunnen nemen voor het maken van plannen voor de eigen buurt, zowel ruimtelijke plannen als actieplannen op sociaal gebied. Plannen die vervolgens serieus genomen worden door de overheid en in het bijzonder door lokale politici. Zij beslissen namelijk over de uiteindelijke ontwikkeling van buurten en hoeveel gemeenschapsgeld daarin geïnvesteerd wordt..

9. Zelfgekozen ondersteuning

Bewoners kiezen zelf wie hen helpt. Bewoners met een goed idee hebben niet altijd de juiste kennis en middelen om dat idee ook uit te voeren. Soms krijgen bewoners iemand toegewezen om hen te helpen, bijvoorbeeld een kwartiermaker. Goed bedoeld, maar het risico is dat hen alles uit handen wordt genomen. Daarom is het belangrijk dat bewonersgroepen zelf kunnen kiezen welke ondersteuning bij hun ideeën past. Deze zelfgekozen ondersteuning is belangrijk om te vermijden dat ze vastlopen in bestaande procedures en instanties. Er is behoefte aan specifieke kennis, zonder dat het initiatief van de bewoner wordt overgenomen.

10. Samen leren

Steeds meer mensen zien de waarde van bewonersinitiatieven. En het aantal organisaties van bewoners die zich actief inzetten voor hun eigen leefomgeving en lokale gemeenschap blijft groeien. We zijn goed op weg naar een samenleving waarin de kracht van bewonersinitiatieven benut wordt. De punten op deze agenda maken echter duidelijk dat we er nog niet zijn. We moeten leren hoe we op de genoemde onderwerpen beter kunnen samenwerken. Daarbij leren actieve bewoners van elkaar en van ambtenaren en andere professionals. Ook die ambtenaren en professionals leren van elkaar en ze leren nog meer van actieve bewoners. Door samen te leren zullen we samen innoveren. Samen werken we aan een samenleving waar de kracht van bewonersinitiatief benut wordt.

Deze BewonersAgenda is tot stand gekomen door bewoners te vragen wat zij nodig hebben om hun initiatief nog sterker, mooier en leuker te maken. Sinds het begin van 2015 en tijdens de Landelijke Bewonersdag hebben we veel reacties ontvangen. Deze zijn verwerkt in de tien agendapunten. Onderschrijf de agenda op www.bewonersagenda.nl.

